

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:30 uur d.d. 29 september – 11:30 uur d.d. 30 september

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Overleden zorgpersoneel 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Winkels, culturele instellingen en andere maatschappelijke instellingen die worstelen met het mondkapjesadvies Ziekenhuisbestuurders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici OMT-leden Red team

Samenvatting

- In vergelijking met het beeld van gisteren, ligt vandaag de focus veel meer op de kritiek op het Kabinet over de genomen maatregelen. Het frame dat de overheid weer aan het stuur zit en met 'shock and awe-maatregelen' het land gaat behoeden voor een nieuwe lockdown, lijkt inmiddels alweer ver weg.
- Vooral het mondkapjesadvies moet het ontgelden: het zorgt voor kritiek onder winkeliers die menen dat zij voor het blok worden gezet om te handhaven. "We gaan niet handhaven; we zijn geen boa's!" komt veelvuldig voorbij. NRC kopt op de voorpagina: 'Winkeliers snakken naar duidelijkheid'. En volgens Telegraaf wentelt het Kabinet wederom een lastig besluit af op de samenleving.
- Volgens AD en NOS is een mondkapjesplicht dichtbij nu de kritiek toeneemt en D66 -naast de linkse oppositie- lijkt op te schuiven naar een mondkapjesplicht: "Daarom moet het kabinet mondkapjes binnen op drukke plekken serieus overwegen", zegt fractievoorzitter Rob Jetten.
- Verscheidene ziekenhuizen laten weten een mondkapjesplicht in te voeren voor bezoekers.
- Winkelketens, culturele instellingen en andere maatschappelijke instellingen hebben verschillende zienswijzen t.a.v. de mondkapjesplicht: er is geen gezamenlijk, gedeeld mondkapjesstandpunt.
- Daarnaast meer en meer aandacht in de media voor de 'tweespalt' tussen het OMT en het Kabinet. Volgens Volkskrant kript de polarisatie uit de samenleving hiermee ook in het beleid. Trouw kopt: 'Eenheid crisisaanpak verdwenen'.
- Het beeld dat ontstaat is dat het Kabinet minder verregaande maatregelen heeft genomen, tegen het advies van het OMT in; dat mocht 'tekenen bij het kruisje'. Media spreken van 'irritatie' over het proces en de klaarblijkelijk gestegen invloed van het zogeheten Red Team. Marion Koopmans uit zich hier wat genuanceerder over bij Met het Oog op Morgen: "Nee, ik heb niet moeite met het advies van het red team, maar wat volgens mij wel helder moet blijven is: hoe zit de rolverdeling?"
- Diverse (anonieme) OMT-leden vinden dat de wetenschap 'een speelbal dreigt te worden van de politiek'.
- Het Red Team laat woensdagochtend weten dat Nederland 'veel eerder had moeten ingrijpen' om het virus in te dammen. Al bij de lichte stijging in juli had het kabinet maatregelen moeten nemen. De huidige beperkingen gaan niet ver genoeg om snel de controle terug te krijgen.
- De nieuwe cao voor ambtenaren doet stof opwaaien. Telegraaf spreekt van een 'riante coronabonus' die in het 'verkeerde keelgat is geschoten' bij PVV-fractievoorzitter Geert Wilders: "Terwijl de zorggehden nog wachten op een bonus en kunnen fluiten naar structureel een cent extra krijgen ambtenaren voor een kopje koffie thuis een kapitaal op hún bankrekening gestort."
- Aandacht voor de toenemende druk op corona-cohortafdelingen. Enkele ziekenhuisbestuurders laten weten dat er 'grotere druk komt te liggen op gewone bedden' in ziekenhuizen in plaats van op de IC's.

Karakterisering

- Twee onderwerpen dominant in de media: de mondkapjes en de 'frictie' tussen het OMT en het Kabinet.
- Het NOS-journaal opent met de verwarring over het mondkapjesadvies. De verwachting is dat de plicht er gaat komen.
- Journalisten leggen op basis van de Technische Briefing van gisteren het OMT-advies naast de genomen maatregelen. Inge Lengton (Telegraaf) wijst specifiek op het punt van 'adequate ventilatie'.
- Regionale media maken rondjes langs zorginstellingen om te inventariseren hoe zij over een mondkapjesplicht denken.
- Volkskrant schrijft dat er 'toch' een privacyprobleem in de corona-app zit.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Identiteiten

- Zeker één persoon die in de zorg werkt, is 'in de tweede helft van september' overleden aan corona, meldt het ANP. Daarmee komt het totale aantal overleden zorgmedewerkers op 14. Daarnaast is mogelijk een tweede zorgmedewerker overleden. Het RIVM zoekt nog uit waar en hoe ze besmet zijn geraakt, en of ze al gezondheidsklachten hadden.

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van minister De Jonge en VWS vraagt het algemeen publiek om een algemene mondkapjesplicht. Ook vraagt men zich af of waarom verpleeghuizen en de gehandicaptenzorg 'weer' vergeten worden. Ze plaatsen daarbij de hashtag #dorhout. Daarnaast stelt men praktische vragen; bezoek uit/naar België, werken in

Duitsland, reizen naar Amsterdam, vakantiehuiscapaciteit boeken met meer dan 4 personen, kinderen naar uitwedstrijden brengen, regels m.b.t. gehandicaptenvoetbal en waarom wel in een restaurant met 30 personen, maar een feestje met 30 personen in een zaal niet? Ook vraagt men hoe het zit met ventilatie in verpleeghuizen nu het kouder wordt en het raam niet de hele dag open kan staan.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- V&VN begrijpt er niets van dat er slechts in verpleeghuizen in drie veiligheidsregio's preventief medische mondkapjes gedragen moeten worden. "Het is erg verwarrend dat het kabinet nu met per regio verschillende maatregelen komt. Er moet meer gebeuren, in de verpleeghuizen én daarbuiten", zegt bestuurslid Conny van Velden. "De maatregelen die je nu neemt in de verpleeghuizen, zou je ook moeten overwegen voor de wijkverpleging, de GGZ en de VGZ. Daar moet je niet nog een week mee wachten, anders blijf je achter de feiten aan lopen." Volgens Van Velden is de situatie in die sectoren net zo urgent als in de verpleeghuizen. "...Er zijn veel meer kwetsbare ouderen die thuis wonen dan in een verpleeghuis." Van Velden sluit zich aan bij het pleidooi van het OMT. Van Velden: "Steeds meer seinen springen op rood en dus moeten er in de aanpak ook echt een paar tandjes bij. Anders krijgen we het virus niet beteugeld."
- Het Martini Ziekenhuis in Groningen sluit de komende twee weken twee operatiekamers, waardoor 80% van de operaties worden uitgesteld. Bijna 10% van het personeel zit ziek thuis door verkoudheidsklachten en de seizoensgriep, waardoor er te weinig capaciteit is voor alle behandelingen.
- Uit een onderzoek van de LHV onder 1600 huisartsen blijkt dat zij sinds het uitbreken van de pandemie niet de zorg kunnen leveren die ze wilden. Ook vreezen ze extra drukte in het najaar. De huisartsen maken zich vooral zorgen over de gevolgen die dit heeft voor ouderen en kwetsbare patiënten. De artsen noteren veel minder visites en die zijn juist belangrijk om kwetsbare ouderen met bepaalde aandoeningen in het vizier te houden. Huisartsen waren het meest ontevreden over het niet de juiste zorg kunnen leveren, de beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen en de informatievoorziening vanuit GGD, RIVM en het ministerie van Volksgezondheid. Ze gaven hun werk een 5,9 in de piekperiode en een 6,4 in de periode daarna.
- De GGD Kennemerland is volgens directeur Bert van de Velden klaar voor de tweede coronagolf. Met verschillende, al geopende, teststraten en opties voor nieuwe locaties waar getest kan worden, is de GGD volgens hem goed voorbereid. Een teststraat in Beverwijk en het vergroten van de testcapaciteit in Haarlemmermeer vallen onder deze mogelijkheden.
- Het amateurvoetbal gaat gewoon door. 'Het is namelijk veilig en verantwoord om te voetballen' vinden KNVB, NOC*NSF en alle sportbonden in Nederland. "We gaan ervan uit dat als iedereen zich aan de nieuwe maatregelen houdt, de sportparken en kantines over drie weken weer veilig open kunnen gaan voor publiek", zegt Jan Dirk van der Zee, directeur amateurvoetbal.
- De Volkskrant schrijft dat er 'toch' een privacyprobleem in de corona-app zit. De non-profitconsultant Radically Open Security (ROS) brengt een rapport naar buiten waarin 'de fout' beschreven staat: zorgmedewerkers kunnen zien of besmette personen daadwerkelijk in de app melding maken dat ze zijn besmet. "Dit vermindert anonimiteit en kan misbruikt worden om gebruikers onder dwang te zetten", concluderen de onderzoekers. De Volkskrant schrijft dat er nog een 'fundamenteel probleem' speelt rond de app: 'het aan de app gekoppelde testbeleid'. In eerste instantie was het idee dat mensen zich zouden laten testen zodra ze een melding kregen, maar nu is dat veranderd naar 'alleen testen bij klachten'.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

Zorginstellingen stellen mondkapjesplicht in

- Bezoekers van HMC moeten sinds woensdag verplicht een mondkapje op. Ook het Reinier de Graaf Ziekenhuis in Delft en Pieter Foreest Ziekenhuis in Westland en Delft hebben een mondkapjesplicht ingevoerd voor bezoek.
- ConForte, de koepelorganisatie voor verpleeghuizen in Rotterdam, laat weten dat in de meeste verpleeghuizen in Rotterdam het personeel werkt met een mondkapjesplicht. In enkele huizen gaat het om een 'zeer dringend advies'.

Winkel(ketens) stellen wel/niet mondkapjesplicht in

- Verschillende winkel(ketens), maar ook culturele instellingen en andere maatschappelijk instellingen laten media weten of zij wel/niet een mondkapjesplicht invoeren. Binnen sectoren zijn er verschillende zienswijzen -er is geen gezamenlijk standpunt t.a.v. een mondkapjesplicht; niet voor personeel en niet voor bezoekers. Hieronder een selectie.
- Supermarkten ondersteunen het advies van het kabinet en een aantal burgemeesters om in bepaalde gebieden een mondkapje te dragen in de winkel, maar laten de keus aan klanten of zij dit daadwerkelijk doen, zo meldt het **Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL)**, dat de belangen behartigt van de supermarktbranche en foodservicebedrijven in Nederland. De supermarktbranche gaat klanten zonder gezichtsmasker niet weigeren om discussies aan de deur, of zelfs agressie, te voorkomen.
- De **Bijenkorf** gaat klanten in Amsterdam, Den Haag, Eindhoven en Rotterdam verplichten een mondkapje te dragen. Speciaal daarvoor aangestelde veiligheidscoördinatoren zien hier bij de deur op toe.
- **Hema** gaat zijn werknemers in de winkels in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Zuidoost-Brabant verplichten een mondkapje te dragen. "...Dus wij zijn dat nu aan het uitrollen onder de werknemers en dat is vrij ingewikkeld. Wij verzoeken onze klanten om dat ook te doen, maar we gaan daar niet op handhaven", zegt een woordvoerder. De winkelketen ziet verder geen reden om het deurbeleid aan te scherpen.

- **Kruidvat** spreekt van onduidelijkheid. "Wij vragen onze werknemers en klanten een mondkapje te dragen. Maar in deze context wordt het lastig om dat te verplichten. We hebben vooral behoefte aan duidelijkheid.
- Daar sluit algemeen directeur Jam Meerman van branchevereniging INretail zich deels bij aan. "Het is niet aan ondernemers om klanten te weren en dat gaan ze ook niet doen. Ik heb nu al vijftien ondernemers gesproken die met hun handen in het haar zitten wat ze moeten doen. Mijn oproep aan het kabinet is dan ook om te zorgen voor uniform en landelijk beleid. Dit zorgt alleen maar voor verwarring."
- Driekwart van de winkeliers in Rotterdam doet actief mee aan het mondkapjesadvies, blijkt uit een enquête van Urban Department Store Rotterdam.

Betekenisgeving

Welke oproepen/ waarschuwingen worden gedaan?

- FNV roept Nederlandse gemeenten op om gratis mondkapjes uit te delen aan mensen die op of rond het minimuminkomen leven. FNV-bestuurder Maureen van der Pligt benadrukt dat het weggeven van mondkapjes niet alleen in het belang van hen zelf is, maar in het belang van iedereen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen: "Al maanden pleiten we voor beschermingsmiddelen voor al onze zorgverleners. Het is onacceptabel dat zorgverleners hun werk onbeschermd moeten doen. Vandaag een stapje vooruit: ons voorstel met @D66 voor een grotere voorraad beschermingsmiddelen is aangenomen!"

Druk op de zorg

- Media schrijven over de toename van het aantal coronapatiënten dat in ziekenhuizen is opgenomen. De toename is 'zo hard' gestegen dat de 'alarmbellen op het coronadashboard afgaan'.
- Bestuursvoorzitter Hans Veenstra van het Martini Ziekenhuis in Groningen maakt zich zorgen over de 'gestage toename' van het aantal coronapatiënten in zijn ziekenhuis. Dat vraagt om extra inzet van het ziekenhuispersoneel, maar de capaciteit is bijna volledig benut, zegt Veenstra; "Dat betekent dat er nog heel weinig rek in zit en dat baart me zorgen."
- Bestuursvoorzitter David Jongen van het Zuyderland Ziekenhuis in Heerlen en Geleen laat weten dat er meer druk komt te liggen op de gewone bedden in het ziekenhuis dan op de ic-afdelingen. Jongen is blij met de nieuwe maatregelen die het kabinet maandag nam.

Mondkapjes

- GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver vindt het mondkapjesadvies 'veel te vrijblijvend' en pleit voor een mondkapjesplicht. Klaver stelt dat het de taak is van het OMT om ons te wijzen op de mogelijkheden, de effecten en de nadelen. "Uiteindelijk is het een politieke keuze", stelt hij. Volgens hem geeft een plicht helderheid. Hij vindt niet dat het kabinet zich moet 'verschillen' achter juridische moeilijkheden en dat het vooraf bespreken met de sector een goed idee is.
- D66-fractievoorzitter Rob Jetten wil morgen tijdens het debat het kabinet oproepen om de mondkapjesplicht te heroverwegen. Op steeds meer plekken is afstand houden moeilijker, daarom pleit Jetten ervoor om een 'landelijke lijn te trekken'.
- SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen vindt het mondkapjes advies 'superonduidelijk'. Ook vindt ze dat het kabinet verantwoordelijkheden afschuift: "En daar moet het kabinet echt mee ophouden."
- PvdA-fractievoorzitter Lodewijk Asscher pleit voor een afspraak 'die iedereen snapt'. Asscher vond het ook al moeilijk dat het kabinet eerder zei; 'het werkt niet, maar het is wel verplicht in de trein en het OV'. Hij pleit voor het zorgzorgsbeginsel; liever nu een maatregel invoeren waarvoor je niet 100% bewijs hebt, maar die wel helpt, dan 'draconische lockdownmaatregelen'. Ook vindt Asscher het 'niet eerlijk' om het mondkapjesadvies over te laten aan de winkelier: "Die heeft al genoeg zorgen."
- PVV-fractievoorzitter Geert Wilders vindt dat mondkapjes gedragen moeten worden 'op vrijwillige basis'. Hij snapt het als mensen het wel doen, maar hij zou het niet willen verplichten.
- Ernst Kuipers van LNAZ zegt dat we moeten zorgen dat het aantal besmette personen beperkt blijft. Hij vindt dat mondkapjes een van de maatregelen is die je kunt nemen voordat je weer in complete lockdown gaat. Kuipers vindt een discussie van 'het werkt niet' onzin, het werkt namelijk volgens hem 'wel degelijk'.
- Burgemeester Henri Lenferink (Leiden) ziet niets in de oproep om het dragen van een mondkapje verplicht te maken in winkels. "Daar zie ik geen aanleiding toe. Er is geen wetenschappelijk overtuigend bewijs dat het echt helpt." Lenferink is niet van plan om de oproep tot het dragen van mondkapjes in zijn regio Hollands-Midden te delen. Hij vindt dat de oproep om weer serieuzer met de maatregelen om te gaan, genoeg zou moeten zijn.

Salaris ambtenaren

- De Telegraaf schrijft over de 'riante coronabonus' voor ambtenaren van de Rijksoverheid. Bij zorgmedewerkers wordt gekeken wie een prominente bijdrage heeft geleverd tijdens de coronacrisis, aldus Telegraaf: "Voor rijksambtenaren gelden andere regels, zij krijgen allemaal een extraatje."
- De bonus voor rijksambtenaren schiet bij PVV-fractievoorzitter Geert Wilders in het 'verkeerde keelgat', schrijft Telegraaf. Hij vindt het onbegrijpelijk dat ambtenaren wél meer geld krijgen, terwijl zorgmedewerkers 'die in de frontlinie stonden voorlopig met lege handen staan'. "Ongelooflijk, werkelijk wat een waanzin! Terwijl de zorghelden

nog wachten op een bonus en kunnen fluiten naar structureel een cent extra krijgen ambtenaren voor een kopje koffie thuis een kapitaal op hún bankrekening gestort. Dit kabinet is gek geworden. Echt. Gek geworden."

- SP-Kamerlid Maarten Hijink noemt het 'heel frustrerend' dat zorgverleners, op wie nu weer zo'n zwaar beroep wordt gedaan, niet de waardering krijgen waar ze recht op hebben. "Wij hebben voorgesteld om voor zorgverleners geen onderscheid te maken. Ze moeten wat ons betreft – op de grootverdieners na – snel hun bonus krijgen."

OMT-advies

- De Volkskrant komt met een stuk over dat het OMT zich 'buitenspel gezet' voelt door Den Haag. Volgens de Volkskrant wilde het OMT een avondklok overwegen en was zij bereid te spreken over een landelijke mondkapjesdraagplicht in winkels en andere openbaar toegankelijke gebouwen. Maandagochtend werd het OMT geconfronteerd met een kant-en-klaar advies, volgens aanwezigen een 'vreselijk overleg'. "De politieke wil voor meer maatregelen was er gewoon niet", zegt een aanwezig OMT-lid. Een ander zegt: "Het was een vooraf vastgesteld pakket, en dat voelde niet goed. Ik vind dat we onafhankelijk advies moeten kunnen geven." OMT-lid Marion Koopmans denkt niet dat het een "voorgekookt maatregelenpakket" was. Alleen verdient de snelheid waarmee het allemaal ging, volgens Koopmans, "niet de schoonheidsprijs". Diverse OMT-leden vinden dat de wetenschap "speelbal" dreigt te worden van de politiek..
- Marion Koopmans bij Met het Oog op Morgen: "Nee, ik heb niet moeite met het advies van het red team, maar wat volgens mij wel helder moet blijven is: hoe zit de rolverdeling? Er is steeds gezegd: het OMT wordt gevraagd om op medische gronden te adviseren, dat gebeurt ook. Er zijn ook gronden om op te adviseren, maar ja, soms krijg ik de indruk dat het een beetje wordt van: waar gaan we vandaag naar toe? Dat is niet zo, maar die indruk moet ook niet ontstaan. En met name, wat dus ook in de Volkskrant stond, dat de indruk bestaat dat dat wat is voorgelegd door Jaap van Dissel en het team wat er heel hard aan gewerkt heeft, dat dat allemaal voorgeschoteld is. Daar distantieer ik mij van (...). En op een gegeven moment moet je zeggen van: we hebben een medisch advies, we hebben een economisch advies, we hebben een andersoortig advies. Leg het bij mekaar en beslis. Kijk, de indruk die ik wel 's krijg is, het moet niet zo zijn dat we gevraagd worden om over iets te adviseren totdat we ja zeggen. Dat is natuurlijk niet het beeld wat je wilt hebben. En die indruk krijg ik momenteel een beetje met de mondkapjes. Dus het advies vanuit de medische afweging is neergelegd. Er zijn andere redenen om daar misschien anders over te denken, en dat is prima, en dan moet daar op een gegeven moment een knoop over worden doorgehakt."
- GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver reageert: "Dit is heel zorgelijk, de maatregelen die door het kabinet worden genomen zijn niet voldoende om het tij te keren. Extra actie om een tweede lockdown te voorkomen, zoals mondkapjes in winkels en openbare gebouwen, is nu nodig."
- SP-Kamerlid Maarten Hijink reageert op het Volkskrant-artikel: "Van Dissel wil in de briefing niet reageren op dit artikel. Maar als het klopt dat adviezen niet meer gemaakt worden op medische wetenschap maar op politieke wenselijkheid dan is dat heel ernstig. Het OMT moet volledig onafhankelijk kunnen adviseren."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Opiniepeilingen

- Zeven op de tien Nederlanders wil dat iedereen een mondkapje gaat dragen in alle winkels, ook buiten de Randstad. Iets meer dan een kwart vindt zo'n mondkapjesplicht niet nodig, blijkt uit een eigen peiling van Hart van Nederland. Een mondkapjesplicht is populairder onder ouderen dan jongeren. Van de vijftigplussers staat bijna drie kwart achter een dergelijke maatregel. Bij mensen tussen de 30 en 50 is dat gezakt naar 62 procent. Bij jongeren tot 30 jaar steunt bijna 60 procent een draagplicht. Op de vraag of deelnemers van plan zijn om zelf ook een mondkapje dragen tijdens het winkelen zegt 58 procent dat te gaan doen. Ongeveer een derde is dat niet van plan.
- Uit de opiniepeiling van EenVandaag blijkt dat het vertrouwen in de overheidsaanpak 'tot een dieptepunt' (49%) is gedaald. Het vertrouwen is in de laatste twee weken met 10% gedaald. 64% van de deelnemers steunt de maatregelen. Toch daalt het vertrouwen in de overheidsaanpak na de persconferentie tot een dieptepunt. Een meerderheid is voor de maatregel om maximaal drie gasten op bezoek te laten komen. Ook voor het eerder sluiten van de horeca, of het weren van publiek bij prof- en amateurwedstrijden is draagvlak. 45% vindt dat Rutte te weinig maatregelen heeft aangekondigd. Vooral 65-plussers en kiezers van de linkse oppositie vinden het pakket mager. 31% noemt het pakket onvoldoende. 63% kiest voor een mondkapjesverplichting. Vooral op plekken waar moeilijk afstand gehouden kan worden, zoals in de supermarkt (71%), in andere winkels (68%) en bij contactberoepen (67%). 65% denkt dat een tweede intelligente lockdown er alsnog komt voordat het virus definitief het land uit is. 64% vindt dat die moet gelden voor iedereen en niet alleen voor kwetsbaren.

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Het Red Team laat in een briefing aan de Tweede Kamer woensdagochtend weten dat Nederland 'veel eerder had moeten ingrijpen' om het virus in te dammen. Al bij de lichte stijging in juli had het kabinet maatregelen moeten nemen. De huidige beperkingen gaan niet ver genoeg om snel de controle terug te krijgen. Oud-inspecteur van de IGJ Wim Schellekens: "Nederland heeft het in de eerste maanden ontzettend goed gedaan. Maar na drie maanden was men het zat, kwam men terug van vakantie en ging men los. Het gevolg: in september zitten we in grote problemen."